

DR. SZEGEDI ANDREA

egyetemi tanár

Debreceni Egyetem ÁOK, Bőrgyógyászati Klinika

aszegedi@med.unideb.hu

SZODORAY LAJOS BŐRGYÓGYÁSZ PROFESSZOR, A DEBRECENI ORVOSTUDOMÁNYI EGYETEM DÉKÁNJA, 1952–1953

Szodoray Lajos professzor az 1952/53-as tanévben az önállóul Debreceni Orvostudományi Egyetemet rektori hatáskörrel bíró dékánként vezette, majd 1954/55-ben az egyetem tudományos dékánhelyettese, 1961–1964 között pedig tudományos rektorhelyettese volt. Fiatal éveiben céltudatosan készült fel arra a feladatára, melyet később valóban ki is jelölt számára a sors. Megszervezte az ország egyik vezető bőrgyógyászati klinikáját, kialakította az intézetben a széles körű elméleti alapokra épülő kiváló klinikai betegellátás, a magas szintű oktatói és kutatói munka megfelelő feltételeit. Szodoray Lajos a magyar bőrgyógyászati szakma iskolateremtő alakja, nemzetközi hírű tudós, színes, melegszívű egyéniség volt. Nevéhez fűződik számos bőrgyógyászati körkép első hazai észlelése és közlése, valamint rendkívüli érdemei voltak a tankönyv-írás terén is. A sors a magyar orvostudomány javára hosszú alkotó élettel, páratlan munkabírással, dinamizmussal, egész életen át tartó lankadatlan szorgalommal és kitartással ajándékozta meg. Több évtizedes tanszékvezetői, egyetemi tanári tevékenysége mellett az egyetemen betöltött vezetői tisztségek tették teljessé szakmai életét.

Kulcsszavak: egyetemtörténet, Bőrgyógyászati Klinika, rektor, dékán, Szodoray Lajos

Lajos Szodoray, Professor of Dermatology and Dean of the Medical University of Debrecen in 1952–1953. In the 1952–1953 academic year, Professor Lajos Szodoray managed the independent Medical University of Debrecen as a dean with rectoral powers, then in 1954–1955 he was the academic vice-dean of the University, while between 1961–1964 he was the academic deputy rector. In his young years, he purposefully prepared himself for the task that fate had indeed chosen for him to organize one of the country's leading Dermatology Department, and to develop the necessary conditions of the excellent clinical patient care based on broad theoretical foundations in the institute, as well as the high-level teaching and research work. Lajos Szodoray is the founding figure of the Hungarian dermatology, an internationally renowned scientist, a colourful, warm-hearted individual. He is credited with the first detection and communication of numerous dermatological diseases in Hungary, and had extraordinary merits in the field of textbook writ-

Beérkezett: 2023. 01. 05.

Közlésre elfogadva: 2023. 04. 15.

Copyright GERUNDIUM

ing. Fate gifted Lajos Szodoray with a long creative life for the benefit of Hungarian medicine, matchless work ethic, dynamism, unrelenting diligence, and perseverance throughout his life. In addition to his several decades of activity as a department head and teacher, he completed his professional life by holding leading positions at the University.

Keywords: university history, dean, rector, Clinic of Dermatology, Lajos Szodoray

Pályakezdés, budapesti évek

1. kép. Prof. dr. Szodoray Lajos
(1904–1980)

Dr. Szodoray Lajos 1904. március 26-án, Budapesten született. Édesapja id. Szodoray Lajos a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank tisztviselője volt, édesanyja Werbenschky Ilona. Szülei Budapesten, a Sasadi úton családi házban éltek. Testvére Szodoray Ilona volt, aki később pedagógusként a budapesti Dohány utcai általános iskola igazgatója lett Szende Jánosné Szodoray Ilona néven. Szodoray Lajos 1937. május 27-én vette feleségül dr. Jósza Bertát, aki az orvosegyetemi tanulmányok után orvosi laboratóriumi szakvizsgát szerzett, és később a Szakszervezeti Társadalombiztosítási Központ Laboratóriumának főorvosa volt. Említésre méltó Szodoray professzor feleségének kifinomult egyénisége, türelme és odaadása, mely lehetővé tette, hogy férje úgyszólván minden idejét a tudománynak szentelhesse. Négy gyermekük közül fiai Szodoray Antal mérnök, Szodoray Péter orvos, leányai közül Szodoray Erzsébet középiskolai tanár (Svájcban telepedett le) és Szodoray Éva banktisztviselő lett. Unokája dr. Szodoray Péter a Debreceni Orvostudományi Egyetemen végzett, belgyógyászatból és reumatológiából szakvizsgát szerzett a Debreceni Egyetem III. sz. Belgyógyászati Klinikán. Jelenleg az Oslói Egyetem Immunológiai Intézet munkatársa, ahol immunológia szakvizsgát is tett.

Szodoray Lajos középiskolai tanulmányait a budapesti II. Kerületi Főgimnáziumban végezte, mindvégig jeles eredménnyel. 1922-ben iratkozott be a Pázmány Péter Tudományegyetem orvoskarára, ahol 1928-ban orvosdoktorrá avatták. Előtte fél éven át a Bécsi Orvostudományi Egyetem (Medizinische Universität Wien) hallgatója volt.

„Orvostanhallgató korában két éven át dolgozott a Buday Kálmán vezette Kórbonctani Intézetben, ahol együttműködhetett olyan később itthon és külföldön egyaránt ismertté vált jeles kutatókkal, mint Baló József, Farkas Károly, Rubányi Pál, Zalka Ödön és Nachtnebel Ödön, akik később valamennyien intézetvezetői

¹ SIMON Miklós, *Dr. Szodoray Lajos (1904–1980)*. A debreceni orvosképzés nagy alakjai 15. füzet (Debreceni Orvostudományi Egyetem, 1998). Digitális változat: https://www.deen.hu/hu/dea-gyujtemeny/a-debreceni_orvoskepzes_nagy_alakjai.

pozíciót töltötték be. Munkatársa és barátja volt Gömöri György professzor is, aki az USA-ban, mint a »hisztokémia atyja« vált ismertté. Buday Kálmán intézete adta Szodoray Lajos számára azt a szilárd morfológiai tudást, mely az évtizedek folyamán őt nem csupán hazánkban, hanem külföldön is az egyik legismertebb hisztopatológussá avatta.”²

Szodoray Lajos orvosdoktorrá avatása után pályafutását a Nékám Lajos vezette Budapesti Bőrgyógyászati Klinikán kezdte. 1928-tól 1950. január 1-ig megszaki-
tás nélkül itt dolgozott. Először mint díjas gyakornok, 1929-től mint fizetés nélküli,
1933-tól pedig mint fizetéses tanársegéd. 1943-ban címzetes adjunktussá lépett elő.
A Budapesti Bőrgyógyászati Klinikán 15 éven át vezette a klinika szövettani, majd öt
éven át szerológiai laboratóriumát. Nékám Lajos 1938-ban történt nyugdíjba vonulása
után a Budapesti Bőrklínika irányítását Neuber Ede vette át, aki előzetesen 1921-től a
Debreceni Bőrklínika igazgatója volt. A háború után, mivel Neuber Ede klinikaigazga-
tó Nyugatra távozott, helyettesét pedig politikai okokból eltávolították, az orvosi kar
megbízásából 1945 márciusától az új igazgató kinevezéséig, 1946 júniusáig, Szodoray
Lajos igazgatta a Budapesti Bőrgyógyászati Klinikát. Regnálása alatt megszervezte a
klinika gyógyító- és tudományos munkáját, valamint ez idő alatt két romba dőlt osztály
működését is elindította. 1946 elején a klinika orvosainak dolgozatait publikáltatta.

„A Budapesti Bőrgyógyászati Klinikán hosszú időn keresztül együtt dolgozhatott
olyan kitűnő, országos hírnű szakemberekkel, mint Földvári Ferenc, Pastinszky
István, Rothman István, ifj. Nékám Lajos, Vámos László. Földvári Budapestben,
Rothman Chicagóban, Pastinszky pedig Debrecenben lett professzor.”³

Késő éjszakába nyúló intenzív kutatómunkájával és fáradhatatlan szorgalmával tűnt ki
a többiek közül. Pastinszky Istvánhoz fűzte a legmeghittebb barátság, akinek tudomá-
nyos munkásságát igen nagyra értékelte. Őszinte kollegiális viszonyban állt ifj. Nékám
Lajossal és Lengyel Júliával, akik szintén hisztológiával foglalkoztak. Szoros barátságot
ápolott Reiss Frigyesssel, aki korábban a Budapesti Bőrgyógyászati Klinika tanársegéde
volt, de 1922-ben kivándorolt Sanghajba.

„Szodoray Lajos baráti köréhez tartozott Berta Ottenstein német bőrgyógyász is,
aki a fasizmus elől a Nékám Lajos vezette klinikán talált menedéket. Törökor-
szágba távozása után is szoros kapcsolatban maradtak. Bőrgyógyász szakmai kö-
rökben ismeretes volt, hogy Szodoray Lajos egyik kutatási területe a keratinizáció
folyamatának nyomon követése, így került tudományos, később baráti kapcso-
latba Matoltsy Gedeonnal, Huzella Tivadar tanítványával. Ő akkoriban hasonló
témakörben dolgozott Budapestben, de 1949-ben az USA-ba emigrált.”⁴

² SIMON, „Dr. Szodoray Lajos...”, 7.

³ Uo., 8.

⁴ SIMON, „Dr. Szodoray Lajos...”, 9.

A nyilas kormányzat intézkedéseivel szemben Szodoray professzor a második világháború alatt passzivitást tanúsított.

Szodoray Lajos és Skutta Árpád professzorok 1960-ban

Szodoray Lajost 1949. december 15-én nyilvános rendes tanárrá és a Debreceni Bőrgyógyászati Klinika igazgatójává nevezték ki, amelyet 25 éven keresztül 1974-ig, nyugdíjba vonulásáig irányított. Szodoray Lajos professzor Skutta Árpád professzort váltotta a Debreceni Bőrgyógyászati Klinika élén, akinek a klinikán található moulage gyűjtemény létrehozása köszönhető.

Pályájának kiteljesedése, a debreceni évek

Szodoray Lajos professzor 1950 márciusában tartotta tanszékfoglaló előadását a Debreceni Bőrgyógyászati Klinikán. Előadásában megfogadta, hogy minden erejével és képességével a magyar nemzet egészségügyét szolgálja. Első teendői közé tartozott a korszerű funkcionális dermatológiai kutatáshoz elengedhetetlen hisztológiai és hisztokémiai laboratórium újjászervezése. Ezt követte az új szerológiai, fény, bakteriológiai, tbc, allergológiai és andrológiai laboratóriumok működésének elindítása. Oláh professzor vezetésével 1951-ben felállította az Országos Orvosi Mikológiai Állomást, melynek feladata a gyógyító és kutató munka segítése, valamint új fiatal mikológusok képzése volt. A klinika gyógyító munkáját erősítette azzal, hogy az ágyainak számát a kétszeresére

növelte a Bőrgyógyászati Klinikán (55-ről 114-re), új gyermek- és venereás osztályt állított fel, valamint nagy hangsúlyt fektetett az égett betegek korszerű kezelésére. Mindenki nagyra értékelte azt az elszánt küzdelmet és utánajárást, amellyel sikerült a szűkös anyagi keretek ellenére létrehozni és felszerelni egy olyan klinikát, mely elengedhetetlen volt a korszerű dermatológiai kutatáshoz és gyógyításhoz.

Debreceni Orvostudományi Egyetem Bőr- és Nemikórtani Klinika

A Bőrgyógyászati Klinika vezetése mellett számos egyéb kiemelt feladatot is ellátott az egyetem életében és azon kívül is. 1952/53-as tanévben a Debreceni Orvostudományi Egyetem dékánja, 1954–1955-ben az egyetem tudományos dékánhelyettese, 1961–1964 között pedig tudományos rektorhelyettese volt. Megválasztották az Országos Szakvizsgabizottság alelnökévé, és több mint 20 éven át a debreceni bizottság elnöke volt. 1954 és 1969 között tagja volt az Egészségügyi Tudományos Tanácsnak és elnöke a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Hajdú-Bihar megyei tagozatának. Egy éven át a Debreceni Kenézy Könyvtár igazgatója volt, ez idő alatt a könyvtár könyvállományát 60%-kal növelte. Mint mestere, Nékám Lajos professzor, ő is szívesen foglalkozott orvostörténeti tanulmányokkal. Az MTA Orvostörténeti Bizottságának 1958-tól tagja és társelnöke, 1968-ban pedig elnöke volt. A *Bőrgyógyászati és Venerológiai Szemle*, a *Magyar Onkológia*, valamint több külföldi szaklap szerkesztőbizottságának volt tagja. 1968-tól haláláig az *Orvostörténeti Közlemények* szerkesztőbizottsági tagja és szerkesztője volt, melyben több közleménye és tanulmánya jelent meg.⁵ Meghívásra szinte valamennyi hazai és nemzetközi dermatológiai társasági ülésen (Stockholm, München,

⁵ SZODORAY Lajos, *Az orvostörténet oktatásának problémái hazai Orvosegyetemeinken*. Az Országos Orvostörténeti Könyvtár Közleményei, *Communicationes Ex Bibliotheca Historiae Medicae Hunarica* 14 (Budapest, 1959); Uő, „Orvosképzés a vidéki magyar egyetemeken”, *Orvostörténeti közlemények* 51–53 (1969); Uő, „Paracelsus mai szemmel”, *Orvostörténeti közlemények* 44 (1968).

Padua, USA stb.) elnöki vagy referensi minőségben vett részt. A legtöbb európai országban, illetve az USA-ban, Kanadában tartott előadásokat. Lenyűgöző műveltsége, nyelvtudása, világismerete, bel- és külföldi kongresszusokon való kimagasló szereplései, külföldi klinikákon szerzett tapasztalatai nagy szellemi tőkét jelentettek nemcsak klinikájának, hanem az egész hazai orvostársadalomnak is.

*A Debreceni Orvostudományi Egyetem
Bőrklínikájának orvosi kara, 1964*

1950–1974-ig a Debreceni Bőrgyógyászati Klinikán 50 orvos dolgozott. Szodoray professzor Debrecenben igazi nemzetközi hírű iskolát teremtett. Tanítványai közül hárman akadémiai doktori, nyolcan kandidátusi fokozatot értek el. Kettőn lettek tanszékvezető professzorok (Simon Miklós a Szegedi Bőrgyógyászati Klinikán, Nagy Endre a Debreceni Bőrgyógyászati Klinikán). Egy további tanítványa (Horkay Irén) professzori, hat docensi és ugyancsak hat adjunktusi kinevezést nyert. Kórházi főorvosi kinevezést heten kaptak, a Bőr- és Nemibeteg Gondozó Intézetbe főorvosi kinevezést két munkatársa nyert, 37-en lettek bőrgyógyász szakorvosok.

Vezetése alatt a Debreceni Bőrgyógyászati Klinikán 628 cikk jelent meg és hét könyv került kiadásra. Igazgatósága idején a Debreceni Bőrgyógyászati Klinika munkatársai jelentős kutatásokban vettek részt. Munkatársai között voltak Simon Miklós, Herpay Zsombor, Nagy Endre, Balogh Éva, Vezekényi Klára, Debreczeni Margit, Horkay Irén, Mészáros Csilla, Szabolcsi Margit, Halmy Klára, Ladányi Éva, Alföldi György, Daróczy Pál.

Simon Miklós professzor⁶

Szodoray Lajos professzor és Szabolcsi Margit⁷ adjunktusnő 1975-ben

⁶ Simon Miklós (1916–2007) professzor 1916-ban született Nagyrőczén. Sáropatakon és Miskolcon járt gimnáziumban. Ezt követően Debrecenben, a Tisza István Tudományegyetemen 1943-ban szerzett orvosi diplomát. Rövid ideig az Anatómiai Intézetben és a Patológiai Intézetben dolgozott, majd a Bőrgyógyászati Klinikán kapott kinevezést. 1965-től professzori és intézetvezetői kinevezést kapott a Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem Bőrgyógyászati Klinikájára, melyet 1986-ig vezetett. Tudományos munkásságának legkiemelkedőbb eredménye egy új kórkép leírása, amelyet gyakran Simon-porphyrának neveznek. Munkásságának nemzetközi elismertségét jelzi, hogy szegedi egyetemi tanári működése alatt több mint 300 külföldi vendéget fogadott klinikáján. Ő maga tizennégy külföldi tudományos társaság tiszteletbeli tagja volt. Tudományos kitüntetései: Kaposi Mór Emlékérem, Rajka Ödön Emlékérem, Jancsó Miklós Emlékérem, Prágai Károly Egyetem Emlékérme, Amsterdami Egyetem Emlékérme, Szegedi Egyetem Emlékérme, Szent-Györgyi Albert-díj, Széchenyi-díj.

⁷ Szabolcsi Margit (1940–2015) adjunktusnő 1966-tól dolgozott a Bőrgyógyászati Klinikán nyugdíjba vonulásáig. Szakterülete az orvosi mikológia, egyben a szerző édesanyja, akinek példáját követve választotta a bőrgyógyászati szakterületet.

Szodoray professzor úr jegyzetfüzetében valamennyi beosztottjának kutatási témáját nyilvántartotta, tudományos előrehaladásukat követte. Ezek alapján ellenőrizte minden orvosának eredményeit, igyekezett támogatni, javaslatokkal ellátni őket, amennyiben módjában állt, belföldi ösztöndíjakat szerzett számukra. Nyugdíjba vonulása után is éveken keresztül részt vett a klinika működésében. Gyakran látogatta az intézet rendezvényeit, ahol mind a klinika orvosai, mind a külföldi résztvevők nagy megbecsülésben részesítették. Szilárd jelleme, puritánsága, humánuma, igazságszeretete révén mindenkor és mindenkiel szemben megőrizte emberségét. Társadalmi elismerései egyaránt szóltak a tudósnak, tanítónak és az embernek. 70. születésnapja alkalmából és egyben a 25. éves egyetemi tanári jubileumára 1974-ben a Magyar Dermatológiai Társulat díszülésén egybegyűlt tanítványai köszöntötték szeretett tanítójukat és mesterüket, ekkor egy egyoldalú bronzplakettel lepték meg.

Szodoray Lajos bronzplakett⁸

Betegellátás

Szodoray Lajos minden reggel szinte elsőként érkezett a Bőrgyógyászati Klinikára. Hentente két ízben pontosan reggel 8 órakor professzori vizitet kezdett. A betegvizitek alkalmával Szodoray professzor a teljes számban megjelent orvoskar jelenlétében minden beteget megvizsgált, olykor a kórlapban is ellenőrizte a szükséges vizsgálatok eredményét, segítette az osztály orvosait a helyes diagnózis megállapításában, az eredményesebb gyógy mód kialakításában.

Egy-egy súlyosabb vagy ritkábban előforduló betegséggel kapcsolatos elemzése minden résztvevő számára hasznos volt. Ilyenkor meghallgatta az eltérő véleményeket is. Gyakran hangzott el tőle a következő megjegyzés: „Én csak azt hiszem el, amit látok”, utalva a hisztológia fontosságára. A súlyos betegeket naponta akár többször is meglátogatta. Tekintettel volt a gyakori külföldi vendégorvosokra, ezért ilyenkor a betegek bemutatása németül vagy angolul történt.

⁸ A bronzplakettet Váró Márton szobrászművész készítette 1974-ben.

Szodoray Lajos professzor és munkatársai a Börklinikán 1960-ban

Nagyvizit külföldi vendégorvosokkal 1971-ben

Vizit után lement a klinikai laboratóriumba, a gomba-laboratóriumba, majd a szövettani laboratóriumba. Ezek munkáját ellenőrizte, illetve ő maga is számos szövettani metszetet megvizsgált. Ezt követően szobájában tartózkodott, közleményeket írt és olvasott. A Bőrgyógyászati Klinikára érkező valamennyi szakmai folyóiratot elolvasta. Munkatársai bármikor fordulhattak hozzá, szobájának ajtaja mindenki előtt nyitva állt. Minden nap fél 11-kor ambuláns betegbemutásokat tartott. Az utóbbira a járóbeteg rendelést vezető orvosok küldték a nem tisztázott diagnózisú betegeiket, a nem vagy nehezen gyógyulókat, vagy a ritkán előforduló eseteket. Szodoray Lajos mint kiváló diagnosztus döntött ezen esetek kivizsgálásának ambuláns vagy fekvőbetegként való folytatásáról. Ezek az események frappáns megjegyzései, bölcs ítéletekötésai révén egyben az oktatás fórumaivá is váltak. Szodoray professzor bevezette klinikáján a kor modern

kezelési eljárásait. Élénk, hosszan tartó és gyümölcsöző együttműködése Petrányi Gyula professzorral, a II. sz. Belgyógyászati Klinika igazgatójával nagyban segítette az autoimmun betegek kezelését. Szodoray professzor példát mutatott tanártársainak, munkatársainak etikus viselkedésével, fontosnak tartotta, hogy munkatársainak jellemét is megismerje. Rendkívül szigorú, de jószívű vezető volt.

Oktatás

Szodoray Lajost lenyűgöző előadókészség, határtalan lelkesedés és kitűnő szakmai felkészültség jellemezte. Előadásainak titkát a kitűnő dokumentáció, a sok betegbemutató, a legújabb gyógymódok ismertetése, a hallgatósággal való közvetlen kapcsolat és a szuggesztív előadómód adta. Nagy gondot fordított a medikusok gyakorlati, kórtermi képzésére is. Ennek színhelyeit rendszeresen látogatta, és ellenőrizte az oktatók felkészültségét. A szigorlaton a hallgatóktól magas szintű tudást követelt meg. Segítő megjegyzéseivel vagy kérdéseivel kívánt meggyőződni a jelölt logikus gondolkodókészségéről, az összefüggések felismeréséről. Gyakran hangoztatta, hogy a szigorlat „*utolsó alkalmat*” jelent a tanulásra. A hallgató részéről fel nem ismert kórképről olykor készséggel tartott kiselőadást. A medikusok zöme minden előadásán megjelent, gyakran a tanterem lépcsőjén is hallgatók ültek, és bejártak erre rendszeresen a klinika orvosai is. Ő maga minden alkalmat megragadott tudásának átadására. Valamennyi medikus-előadást ő tartotta, és csak kivételesen, többnyire távolléte idején bízta meg helyettesét ezzel.

Igen nagy gondot fordított az orvosok, ápolónők továbbképzésére is. Első teendői közé tartozott olyan hisztológiai vetítő elkészíttetése, amellyel hetente vetítette és demonstrálta az orvoskar részére a feldolgozott hisztológiai eredményeket, ezzel elősegítve tanítványainak a szövettani elemzésekben való jártasságát. Ezzel a szemlélettel kitűnő szakorvosokat nevelt és jó alapot nyújtott későbbi tudományos munkásságukhoz. A vetített metszetekkel kapcsolatban diagnosztikus vitákra is rendszeresen sor került. Ilyenkor szívesen meghallgatta az övétől eltérő véleményeket is. Mint országos hírű bőr-hisztológushoz az ország minden részéből küldtek hozzá bőrgyógyászok, sőt kórboncnokok is vizsgálati anyagot. A szerda délután megrendezett szövettani szemináriumokat minden esetben heti referáló délutánok követték, melyeken a szakfolyóiratok új eredményt közlő cikkeinek ismertetésére, témareferátumokra is sor került, többnyire más szakmák képviselőinek bevonásával. Önmaga is gyakran referált olyan cikkeket, amelyek a kari könyvtárban lévő folyóiratokban jelentek meg és bőrgyógyászati vonatkozásaik is voltak, vagy olyan könyveket ismertetett, melyek nemzetközi kapcsolatairévén „első kézből” érkeztek hozzá. A kollégái által referált cikkeket minden esetben kommentálta. A referátumokat gyakran látogatták külföldi orvosok, illetve hosszabb tanulmányútra érkező vendégek is. A szakorvosjelöltek részére havonta tartott olyan témákból szemináriumot, amelyekre a szakirodalmat maga jelölte ki. Ezekre a több-

nyire órákig tartó szakmai megbeszélésekre a már szakorvosi vizsgát tett orvosok is szívesen eljártak. Nagy figyelmet fordított munkatársainak idegen nyelvi képzésére is. Orvosai csoportos nyelvoktatásban vehettek részt, ez később angol társalkodó órákon kis csoportokban történt.

Szövettségi konzultáció Szodoray professzorral 1971-ben

A második világháború után az összes magyar orvosi karon megszüntették az orvostörténet egyetemi oktatását, Szodoray Lajos professzor próbált harcolni a visszaállításáért. A kérdéssel foglalkozó munkacsoportot ő maga vezette, szorgalmazta az orvostörténelem újbóli bevezetését, vállalta Debrecen orvostörténeti emlékeinek gondozását. Az Orvostörténeti Bizottság első, 1959. június 12-én megtartott ülésén elhangzott felszólalása szerint a következőket mondta: „Az orvostörténelem bevezetését megvalósíthatónak tartom, bár ennek még vannak elvi akadályai. Debrecenben hat egyetemi tanártársammal saját tantárgyunk bevezetőjeként orvostörténeti bevezetőt tartanánk. A hallgatók túlterheltek, így csak fakultatív tárgyként látok lehetőséget.”⁹ Ezt a tantárgyat legalább kollokviumi tárgyként kívánta a harmadik tanév első vagy második félévébe beiktatni. Önmaga mint kiemelkedő orvostörténész orvostörténeti előadásokat tartott a Medikus Klubban,¹⁰ ahol szenvedélyesen adta elő a *medicina* kultúrtörténetét.

Szodoray professzort gyümölcöző szakmai és baráti kapcsolat fűzte Endes Pongrác kórboncnok professzorhoz, akivel több témában (leukémia, *melanoma malignum*) dol-

⁹ KAPRONCZAY Károly, *50 éves a Magyar Orvostörténelmi Társaság* (1966–2016) (Budapest: Magyar Orvostörténelmi Társaság, 2016).

¹⁰ GAZDA István, *A múlt magyar orvostörténései* (Budapest: Magyar Tudománytörténeti és Egészségtudományi Intézet, 2017).

goztak együtt. Nagy élményt jelentett diagnosztikus vitáiknak meghallgatása egy-egy kivételesen ritka betegség hisztológiai megítélésében.

Szodoray professzor európai híré munkássága igen sok külföldi kollégát is vonzott Debrecenbe, akik vagy látogatóként, előadóként érkeztek vagy hosszabb tanulmányútkukat töltötték itt. A rostocki egyetemmel fennálló együttműködés keretében kölcsönös látogatások sora indult el, sőt 1959-től nagy számban érkeztek kitűnő szakemberek Nyugat-Európa országaiból és a tengeren túlról is, így H. Flegel (Rostock), Langhof (Jena), W. Braun (Halle), H. Götz (Essen), Th. Schreus (Düsseldorf), J. Thivolet (Lyon), Ch. Orfanos (Berlin), Milne (Glasgow) és Everell (London) professzorok. Az '50-es, '60-as években nem volt arra mód, hogy a magyar orvosok akár meghívásra, akár ösztöndíjjal külföldi tanulmányútra utazhassanak, különösen nem nyugati országokba, éppen ezért Szodoray professzor, ha tehetette, belföldi tanulmányutakra küldte őket, főként kutatási módszerek elsajátítására. Nem csupán bőrgyógyászok, de kórboncnokok is megragadták az alkalmat, hogy európai híré hisztológiai laboratóriumában dolgozhassanak. Szodoray Lajos 1969–70-ben két éven át egy-egy hónapos dermatohisztológus tanfolyamot rendezett bőrgyógyászok és kórboncnokok részére. A tanfolyam előadásainak, gyakorlatainak szervezésében Vezekényi Klára segítségére számíthatott.

Humanizmusa, erkölcsi elkötelezettsége, széles körű általános műveltsége predesztinálta arra, hogy az egyetemen ő legyen az orvostika előadója. Több cikkében rámutatott az ilyen tárgyú oktatás szükségességére. Orvostikai jegyzetet is írt az orvosok, orvostanhallgatók számára.

Szodoray Lajosnak rendkívüli érdemei voltak a tankönyvírás terén is. 1952-ben Rajka Ödönnel megírta a négy kiadást megért *Bőr- és nemibetegségek*¹¹ tankönyvet, amely biztosította az orvostanhallgatók és a bőrgyógyász szakorvosjelöltek számára szükséges alapvető ismeretanyagot. 1970-ben tanszékvezető társaival együtt egy újabb tankönyvet állítottak össze. Ő írta az onkológiai tankönyv bördaganatokkal foglalkozó fejezetét. Szodoray professzor szerkesztője és társszerzője volt az 1200 lap terjedelmű *Orvosi Mykológiának*,¹² amely 1966-ban németül is megjelent. Munkatársával, Vezekényi Klárával együtt jelentették meg a 70-es években az *Iconografia selecta dermatohistologica*¹³ című hézagpótló kórszövet-tani atlaszt, ami a hetenként tartott hisztopathológiai szemináriumok anyagát tartalmazta. Ez a hazai orvosi irodalom első idegen nyelvű bőrszövet-tani atlasza volt. Petrányi Gyulával együtt könyvet írt a kollagén¹⁴ betegségekről, amelyen belül külön fejezet szólt a dermatológiai immunopathológiai megbetegedésekről.

¹¹ RAJKA Ödön és SZODORAY Lajos, *Bőr- és Nemibetegségek* (Budapest: Egészségügyi Kiadó, 1953).

¹² FEJÉR Endre–OLÁH Dániel–SZATHMÁRY Sebestyén–SZODORAY Lajos–ÚRI József, *Orvosi Mykológia* (Budapest: Akadémiai Kiadó, 1957).

¹³ SZODORAY Lajos és VEZEKÉNYI Klára, *Iconographia selecta dermatohistologica: Ein dermatohistologischer Atlas* (Budapest: Akadémiai Kiadó, 1975).

¹⁴ PETRÁNYI Gyula és SZODORAY Lajos, *Collagén betegségek* (Budapest: Medicina Egészségügyi Könyvkiadó, 1963).

*Debreceni orvosok, gyógyítók és kórházak a XVII–XVIII. században*¹⁵ című közleménye a cívisváros múltjához való kötődését érzékelteti. A *Néhány adat az 1848/49-es szabadságharc venereás helyzetéhez*¹⁶ című kiadvány az 1956-os forradalom évében jelent meg. A későbbiek során is nagy figyelmet szentelt Debrecen orvosi múltja és az orvosi kar jeles tanárai munkásságának, ebben a témakörben több könyve is megjelent. Tudományos eredményeit könyvein kívül 228 hazai, valamint német, angol, francia, lengyel, cseh nyelven megírt dolgozata minősíti, mely dolgozatok rendkívüli irodalmi ismeretanyagról, tapasztalatról és kritikai készségről tettek tanúságot. Külföldi szerepléseiben kiváló német, angol, francia, orosz nyelvismerete segítette. A Magyar Dermatológiai Társulat (MDT) Tiszántúli Szakcsoportjának megalakítása segítette a szakorvosok oktatását és továbbképzését, valamint az új gyógyeljárások ismertetésének kiterjesztését.

Milne professzor (Glasgow) látogatása 1971-ben

¹⁵ SZODORAY Lajos: *Debreceni orvosok, gyógyítók és kórházak a XVII–XVIII. században*. Az Országos Orvostörténeti Könyvtár Közleményei, Communicationes Ex Bibliotheca Historiae Medicae Hungarica 18 (Budapest: 1960).

¹⁶ SZODORAY Lajos: *Néhány adat az 1848/49-es szabadságharc venereás helyzetéhez*, Az Országos Orvostörténeti Könyvtár Közleményei, Communicationes Ex Bibliotheca Historiae Medicae Hungarica 4 (Budapest, 1956).

Thivolet professzor (Lyon), Pastinszky, Szodoray és Keszttyűs debreceni professzorokkal 1970-ben

Kutatás

Tudományos pályafutása Nékám professzor útmutatásaival indult. Tudományos munkássága kezdetén hisztológiai, valamint szerológiai kérdésekkel foglalkozott. Tanulmányozta a bőr normál és pathológiás struktúráját, hisztokémiáját, foglalkozott a *prae-carcinomás intraepidermalis atypiákkal*, a *melanoma* szövettanával és kezelésével. Nevéhez fűződik számos bőrgyógyászati kórkép első hazai publikálása. A hámsejtek szerkezetének kutatásában elsőként írta le az *epidermis* fehérje szerkezetében az Odland testeknek nevezett képletet.¹⁷ Hisztokémiai vonatkozású közleményeiben kimutatta az elszarusodó hám magas *glutathion* tartalmát. Dolgozatainak másik csoportja a bőr daganatos elváltozásait és a nem fehérjeszerű anyagoknak (Salvarsan) és hapténeknek a túlérzékenységben szenvedő betegekben megfigyelt komplementkötési reakcióit írja le. A bőrdaganatokra vonatkozó közleményei és betegbemutásai Jadassohn-féle bőrgyógyászati kézikönyv daganatokkal foglalkozó fejezetében is szerepelnek. A *melanoma* szövettanával, hisztokémiai jellemzőivel, terápiájával számos közleményében foglalkozik.

Szodoray Lajos budapesti működése alatt elsőként észlelte és írta le Magyarországon a Mucha–Haberman-féle betegséget¹⁸ (Szodoray professzor 1943-ban közleményében

¹⁷ A. Gedeon MATOLTSY, Paul F. PARAKKAL, „Membrane-Coating Granules of Keratinizing Epithelia”, *Journal of Cell Biology* 24, 2. nr. (1965): 297.; SIMON, „Dr. Szodoray Lajos...”, 12.

¹⁸ SZODORAY Lajos, „Adatok a Mucha–Haberman-féle betegség szövettanához”, *Bőrgyógyászati és Venerológiai Szemle* 21 (1943).

részletesen foglalkozott a kérdéssel, s ő „az elváltozásokat komplex bőrjelenségnek tartja, mely több kórokozó együttműködése következtében jön létre”). Érdekelte a szifilisz története, eredete, különösen a korai és latens szifilisz témaköre.¹⁹ A magyar orvostörténetet tárgyaló tankönyvben ő írta meg a 19. század orvostudományának történetét.²⁰ 1939-ben Lehnerrel olyan bőrbetegséget írtak le, amely mind klinikai tünetei, mind szöveti képe alapján tökéletesen megfelelt a *mucinosus follicularis*²¹ kórképének, amelyet valószínűsíthetően a világon ők ismertettek először. Úttörő volt a hazai *porfirin*-kutatásban. 1942-ben kimutatta, hogy a szifiliszos betegek már a fertőzés korai szakaszában, még inkább szeropozitív állapotukban *porfirin*-ürítőkké válnak. Sümegivel 1944-ben megjelent cikkükben a *porfiriákat* már korszerűen osztályozták, új *porfirin*-meghatározási módszert dolgoztak ki. A világirodalomban elsőként mutattak rá az alkohol szerepére a betegség keletkezésében. „Waldenström akut porfiriásokkal kapcsolatos megfigyelésével analóg módon ők is találtak a betegek családjában klinikai tünetek nélküli porfirinürítőket, így Waldenströmhöz hasonlóan ők is latens porfiriásoknak nevezték ezeket a betegeket.” Szodoray Lajos kutatta a *naevusos* elváltozások idegrendszeri összefüggéseit is. Tudományos érdeklődése, kutatómunkája kiterjedt úgyszólván az egész dermatológiára, mely akkoriban vált rendszerezett kóroktani, kórélettani tudománnyá.

Debreceni működésének elején főként a bőr elszarusodási kérdéseivel, a *psoriasis* patomechanizmusával és a bőr *reticuloendothelialis* funkciójával, de ugyanakkor a klinikai és experimentális dermatoonkológiával, dermatomycológiával, valamint az akkor kötőszöveti betegségeknek nevezett autoimmun kórképekkel is foglalkozott. 1955-ben védte meg a *psoriasis* patomechanizmusáról²² szóló akadémiai doktori disszertációját. Három évtizeden át kutatta e kórkép patomechanizmusának kérdéseit. Hisztokémiai és kapillármikroszkópos vizsgálatai alapján azt az álláspontot képviselte, hogy a *psoriasis* kezdeti kóros jelenségei a papilláris rétegben, ennek kapillárisaiban folynak le. Ugyanezt igazolta a Köbner-fenomén dinamikus vizsgálataival is, melyet a későbbiekben más külföldi kutatók eredményei is alátámasztottak²³. A *psoriasis*sal kapcsolatos sokirányú enzimvizsgálatai, melyeket több munkatársával együtt végzett, arra utaltak, hogy a pikkelysömör nem tekinthető *enzymopathia* következményének. Sok közleményében foglalkozott a *melanoma* epidemiológiájával, szövettanával, hisztokémiájával. Nagy figyelmet szentelt e betegség korai fölismerésének, korszerű gyógyításának. Pontosan leírta a postthrombotikus szindrómában kórosan elváltozott érfalak szöveti szerkezetét. Sóvári Évával 1954-ben „*Neuroangiosis haemosiderosa* szövettanához”²⁴ elnevezéssel azt a kór-

¹⁹ SZODORAY Lajos, „A syphilis gyógyításának jelenlegi állása”, *Orvosok Lapja* 5 (1949).

²⁰ SZODORAY Lajos, *Az orvostudomány története*, 4. rész (Budapest: 1958).

²¹ LEHNER Ede és SZODORAY Lajos, „Ein ungewöhnlicher, sich durch entzündliches Follikulärödem auszeichnender Hautausschlag”, *Dermatologische Wochenschrift* 108 (1939): 679–685.

²² SZODORAY Lajos, *A psoriasis patomechanizmusának idegi tényezői* (Kézirat), 1955.

²³ E. CHRISTOPHERS, R. PARZEFALL és O. BRAUN-FALCO, „Initial events in psoriasis: quantitative assessment”, *British Journal of Dermatology* 89, nr. 5. (1973).

²⁴ SZODORAY Lajos és SÓVÁRI Éva, „Adatok a Neuroangiosis haemosiderosa szövettanához”, *Orvosi Hetilap* 95, 3. sz. (1954): 63–68.

képet írták le, melyet Mali tett ismertté *pseudo-Kaposi sarcoma* néven 1965-ben. Egyik kedvenc témája volt a *vasculitisek* patogenezisének²⁵ kutatása. Keletkezésükben a bőr felületes és mély érhalózatának allergiás folyamatait helyezte előtérbe. Megállapításait később az immunfluoreszcenciás vizsgálatok mindenben megerősítették. Érdekeltek a foglalkozási *dermatosisok*, a mezőgazdasági dolgozók bőrbetegségeinek epidemiológiája és a napfény okozta bőrkárosodások. Elsőnek mutatott rá a tartós napozás következtében keletkezett *cheilitisre*, mint rákelelőző állapotra. Vizsgálatai alapján érdekes összefoglalót írt a *cutan mastocytosisokról*, melyből 1962-ben szemináriumot tartott Montrealban. Endes Pongráccal összefoglaló tanulmányt készített a bőr jó- és rosszindulatú *lymphoid* daganatairól, ezek hisztológiai klasszifikációjáról.²⁶ Munkatársai elmondása szerint olyan publikációk szerzői közé sohasem írta be a nevét automatikusan, amely munkában nem vett részt tevékenyen. Szodoray Lajos professzort számos külföldi dermatológiai és tudományos társulat választotta tiszteletbeli tagjává munkásságának elismeréséül. Így lett tagja a francia, iráni, svéd, lengyel, bolgár, jugoszláv, német és a cseh bőrgyógyászati és egyéb szakmai társaságnak.

Szodoray Lajos mint az egyetem dékánja

Magyarországon az 1950-es évek felsőoktatási politikájának egyik fontos eleme volt a régi többkarú egyetemek szétbontása, szakegyetemek létrehozása. Az önállósult Orvostudományi Egyetem (OTE, majd DOTE) élére kezdetben nem rektor került, hanem továbbra is a dékán vezette, „*rektori hatáskörrel bíró dékán*”-ként. Az 1952/53-as tanévben Szodoray Lajos professzor kapott megbízást a Debreceni Orvostudományi Egyetem vezetésére mint az egyetem dékánja.

Szodoray professzor intézkedéseinek zöme az oktatás színvonalának emelését célozta, számos szervezeti újítást és ellenőrzési formát javasolt és indított el az egyetemen ebben az oktatási évben, melyek eredményeképpen nőtt az előadások és gyakorlatok látogatottsága és csökkent a hiányzások, mulasztások száma. Tanulópárokat szerveztek, illetve a negyedéves hallgatók nyári gyakorlatai esetében megszervezték, hogy a hallgatók nem csupán a klinikákon, hanem Miskolc, Diósgyőr, Ózd, Eger, Nyíregyháza és Berettyóújfalu kórházaiban is tölthettek gyakorlati időt. Szodoray Lajos javaslata alapján azon hallgatók részére, akik középiskolai tanulmányaik alatt latin nyelvoktatásban nem részesültek, latin tanfolyam szerveződött.

Ebben az oktatási évben került sor a járóbeteg szakrendelések bevezetésére a Debreceni Orvostudományi Egyetemen. A rendelő helyiségek hiánya miatt számos új rendelő kialakítása indult meg, illetve fejeződött be. Az Egészségügyi Minisztérium az

²⁵ SZODORAY Lajos, „A vasculitisekről, különös tekintettel dermatológiai vonatkozásaikra”, *Orvosi Hetilap* 103, 41. sz. (1962): 1921–1926.

²⁶ SZODORAY Lajos és ENDES Pongrác, „A bőr jó- és rosszindulatú daganatairól”, *Magyar Onkológia* (1957).

Egyetem költségvetésében biztosította a járóbeteg szakrendelések személyi és dologi hátterét. Ennek eredményeképpen kezdetben heti 20 órában, majd heti 66 órában elindulhattak a járóbeteg szakrendelések. Ezen intézkedések jelentőségét az is adta, hogy az 1954. évi költségvetési évben minden ambuláns beteg után gyógyszer, kötszer térítés címén 1 Ft-ot kapott az egyetem. A növekvő betegforgalom miatt a járóbeteg fejlesztéseken túl már ekkor felmerült egy 5-600 ágyas kórház építésének igénye, amely tehermentesíti a klinikákat.

Korábbi Egyetemi Tanácsülések jegyzőkönyveinek tanúsága szerint Szodoray professzor fontos szerepet játszott abban, hogy a Debreceni Orvostudományi Egyetem önállósodása után megalapították a Kenézy Gyula Könyvtárat mint önálló intézményt. Az önálló orvostudományi könyvtár a Kenézy villában²⁷ jött létre, ahonnan 2004-ben az egyetem új Élettudományi Könyvtárába költözött. Az új könyvtár megteremtette a kapcsolatot az intézeti könyvtárakkal, anyagukat nyilvántartásba vette. Szodoray Lajos professzor szívén viselte a Kenézy Könyvtár fejlődésének sorsát, melynek könyv- és folyóirat-állományát folyamatosan növelték, 1952-ben közel 500 orvosszakmai folyóirattal, orvosi kiadvánnyal töltötték fel a könyvtárat. A háború után elterjedt filmdokumentációt felhasználva a könyvtár filmolvasó gépet szerzett be. Az irodalom követésének új, hazánkban egyedülálló módját honosította meg Debrecenben, nyilvános könyvtári beszámolók és könyvreferátumok formájában, melynek hasznosságát a referáló ülések magas látogatottsága igazolta.

A Magyar Dermatológiai Társulatban játszott szerepe

„Szodoray Lajos a Magyar Dermatológiai Társulatnak (MDT) egyik legtevékenyebb, legszorgalmasabb, legodaadóbb munkatársa volt, aki betegbemutatásai-val, előadásai-val, nagyszerű vitakészségével hozzájárult a társulat tudományos értékének emeléséhez. Ha áttekintjük az MDT jegyzőkönyveit, csaknem minden témakörben tapasztalhatjuk átfogó irodalmi ismereteit, vitás kérdésekben kritikai állásfoglalásait. Ennek eredményeképpen 1933-ban az MDT jegyzője és a III. Kongresszusának felkért referense volt. Az 1935. évben megtartott IX. Nemzetközi Dermatológiai Kongresszus titkáráként működött, ahol egyedül végezte a referensekkel és előadókkal folyó nemzetközi levelezést. A kongresszus világhírű kiadványait együtt szerkesztette Rothman Istvánnal, ennek keretében megjelent »Corpus Iconum Morborum Cutaneorum«²⁸ magyar vonatkozású szövegtani anyagát maga fényképezte és állította össze.”²⁹

²⁷ Jelenleg a Kenézy villában orvostörténeti múzeum és professzori klub kapott helyet.

²⁸ NÉKÁM Lajos, *Corpus Iconum Morborum Cutaneorum* (Budapest: Magyar Orvosi Könyvkiadó Társulat, 1938).

²⁹ SIMON, „Szodoray Lajos...”, 10.

Hosszú éveken át vállalta a motor szerepét az MDT-ben, titkári, majd főtitkári, később elnöki tiszteletet töltött be. Tisztségeinek betöltése idején az MDT-t a tagok közötti egyetértés, barátság és egymás véleményének tiszteletben tartása, valamint megbecsülése jellemezte.

Megszervezte az MDT tiszántúli szekcióját (*Sectio Transbiscana*), a Tiszántúli Szakcsoportot, és mindent megtett, hogy e szakcsoport rendezvényeit a környékbeli bőrgyógyászok részére vonzóvá, szakmailag hasznossá, mintegy baráti találkozóvá tegye. A szakcsoport üléseit évente két alkalommal Debrecenben tartották, majd később a Tiszántúl nagyobb bőrgyógyász központjainak főorvosai is vállalkoztak megrendezésére. Az üléseken nagy számban vettek részt bőrgyógyász szakemberek Berettyóújfaluból, Gyuláról, Sátoraljaújhelyről, Miskolcraól, Egerből, Szolnokról. A megjelent osztály vagy bõrgondozó intézetvezetői, beosztott orvosai örömmel jártak ezekre az ülésekre, gyakran előadással is szerepeltek, míg mások elhozták diagnózisra váró betegeik esetét, és ezeket osztották meg kollégáikkal. Az évek folyamán a Tiszántúli Szakcsoport ülései országos hírűvé váltak, a régió kívüli társegyletek, kórházak vezető bőrgyógyászai is rendszeresen látogatták ezeket. *Emlékezések a Magyar Dermatológiai Társaság múltjára 1928–1978*³⁰ címmel összefoglalót írt a társaság életéről.

Magyar Dermatológiai Társulat vándorgyűlése, Debrecen, 1952-ben

Szodoray Lajos emberi jellemvonásai

Hívó református ember volt, példás családi életet élt, négy gyermekét szigorúan, céltudatosan nevelte az életre, meghatározó útravalókkal látta el őket. Az életben az okosság-nál is sokszorta fontosabbnak tartotta az emberi minőséget és a jellemet. Szüntelen

³⁰ SZODORAY Lajos, „Emlékezések a Magyar Dermatológiai Társaság múltjára 1928–1978.” *Bőrgyógyászati és Venerológiai Szemle* (1978).

törekvése volt, hogy a világot a maga gazdagságában és színességében bemutassa gyermekeinek, elsősorban szellemi téren. Különösen érdekelték a művészetek, ezért az orvosi tanulmányai mellett művészettörténetet és idegen nyelveket tanult (angol, német, francia), és a gyógyítás hivatását is művészi szinten gyakorolta. Úgy tartotta, hogy életünket a történelem, a művészet és a művelődéstörténet megismerése teheti teljessé. Gyermekeivel megismertette a zeneirodalmat, az alapfokú művészettörténetet. Itáliai utazásaik előtt beszámolt nekik a velencei és firenzei festőkről és a régi nagy szobrászokról, építészekről. Már gyermekkorukban elkezdték a nyelvtanulást és édesapjuk angol novellákat olvastatott velük. Ápolta a családi kapcsolatokat, 1951-ben a nagyszülőket magához fogadta. Vallotta, hogy a jó orvosnak nem elég jó szakembernek lennie, hanem a humán műveltséget is meg kell szereznie. Páratlan szorgalom, munkabírás, a kultúra iránti érdeklődés jellemezte. Mint vezető és mint előadó sokat fáradozott azon, hogy kollégái irodalmi, művészeti, tudományos ismeretei minél szélesebb körűvé váljanak. Havonta egyszer összejövetelt szervezett a Debreceni Bőrgyógyászati Klinika dolgozóinak, ahová a kollégák vittek pogácsát, frissítő italokat, a professzor pedig gondoskodott a lemezjátszóról, a zenei szórakozásról, és előadást tartott olyan klasszikus zeneszerzőkről, mint Beethoven, Mozart, Liszt.

Debrecen kulturális életében is fontos szerepet játszott. Szoros kapcsolatot tartott a kulturális vezetőkkel, eljárt koncertekre, színházi előadásokra. Gyakran szervezett a klinikán irodalmi estet is egy-egy előadóművész meghívásával. Ő maga zongorázott, zenekarban is gyakran játszott.

„A Bika-presszóban a hétvégeken összeülő irodalmi baráti köréhez Bán Imre, Krompecher István, Barta János és Papp Zoltán professzor tartozott. Kedvenc írói Thomas Mann, Anatole France, Aldous Huxley mellett szívesen olvasott modern magyar irodalmat is. Festészeti tárlatok vezetését is mindig szívesen vállalta, sőt néha maga is festegetett. Barátság fűzte Bernáth Aurél és Szőnyi István festőművészekhez. Szoros baráti kapcsolatot tartott Holló László Kossuth díjas debreceni festővel, akinek sűrűn látogatta műtermét. Lakásának, klinikai szobájának több festménye tőle származott.”³¹

Szerette a természetet, evezett, úszott, túrázott. A debreceni üléseken megjelent külföldiekét gyakran vitte kirándulni Tokajba, Sárospatakra, Kőkapura. Nyugdíjba vonulása után 1974-től mint *professor emeritus* aktívan, töretlen lelkesedéssel munkálkodott. 1978-ban Budapestre költözött, de időnként meglátogatta gyermekeit Debrecenben, illetve részt vett egy-egy klinikai rendezvényen.

³¹ SIMON, „Szodoray Lajos...”, 30.

Szodoray Lajos kitüntetései, elismerései

1948-ban „Kiváló munkás”, 1955-ben „Munka érdemrend” kitüntetésekben részesült. Orvostörténeti munkásságáért 1959-ben Weszprémy-emlékérmet kapott. 1963-ban lett „Kiváló orvos”, 1964-ben és 1974-ben ismételt a „Munka érdemrend arany fokozatát” érdemelte ki. 1976-ban pedig „Kaposi Mór-emlékérem” jutott osztályrészéül.

Szodoray Lajos halála és emlékezete

Szodoray Lajos 1980. november 24-én elesés, sérülés és következményes agyvérzés következtében hunyt el, sírja a Debreceni Köztemetőben található. Ravatalánál Czeglédy Sándor teológiai tanár és tanítványa, Simon Miklós professzor, a Szegedi Bőrgyógyászati Klinika igazgatója búcsúztatták. Sírjánál másik kedves tanítványa, Horkay Irén, a Debreceni Bőrgyógyászati Klinika későbbi társprofesszora mondott beszédet. Emberi tulajdonságai, humánuma, páratlan önfegyelme, bátor, egyenes, szókimondó, elveihez hű egyénisége, a dermatológia iránt elkötelezett szorgalma, fanatikus kutatási vágya, előadásokban és könyvírásban végzett nagyszerű alkotói munkája, gyógyító tudományos eredményei, oktatómunkája, valamint egész életműve szolgáljon követendő például a jövő dermatológusoknak. Halála az egész magyar orvostársadalom vesztesége volt. A sors kegyetlen iróniája, hogy Szodoray Lajos kevés idővel, de túlélte az érte aggodó, önfeláldozó, mindenben hűséges segítőtársának, feleségének szívinfarktus következtében 1980. szeptember 18-án hirtelen bekövetkező halálát.

1994 szeptemberében Szodoray Lajos professzor születésének 90. évfordulója tiszteletére Hunyadi János professzor emlékülést rendezett a Debreceni Bőrgyógyászati Klinikán. Szodoray professzor tiszteletére megalapításra került a Szodoray Alapítvány, melynek célja tudományos konferenciák, rendezvények megvalósítása, a hazai bőrgyógyászati graduális és posztgraduális képzés, vendégelőadói kapcsolatok fejlesztése, a klinikán dolgozó orvosok továbbképzése, konferencián való részvétel támogatása. Az alapítvány azóta is aktívan működik, elnöke kezdetben Hunyadi János, majd Remenyik Éva professzorok voltak, jelenleg pedig jómagam.

A Debreceni Bőrgyógyászati Klinika 2004. március 26-án tudományos ülés keretében emlékezett meg Szodoray Lajos professzor születésének 100. évfordulójáról. A tanítványok és munkatársak meghatottan idézték fel Szodoray professzor emberi és szakmai nagyságát. Hunyadi János professzor felvázolta, hogy az egykori eszmék, szándékok, törekvések hogyan élnek tovább, illetve hogyan valósultak meg napjainkban. Születésének 100. évfordulója alkalmából a Bőrgyógyászati Klinika emléktáblát is avatott, mely jelenleg a klinika előterében található.

Szodoray emléktábla³²

2011. május 13-án Horkay Irén professzornő kezdeményezésére a Debreceni Bőrgyógyászati Klinika akkori vezetője, Remenyik Éva professzornő egyetértésével emlékszobor-avatásra és koszorúzásra került sor Szodoray professzor tiszteletére. Szodoray Lajos bronz mellszobrát a Debreceni Egyetem szoborparkjában, a Bőrgyógyászati Klinika közelében a szoborpark tizedik tagjaként leplezték le. A szobor elkészítése a Debreceni Egyetem Orvos- és Egészségtudományi Centrum, a Bőrgyógyászati Klinika Szodoray Alapítványa és a Szodoray család támogatásával valósult meg. Talapzatán az „*Ars longa, vita brevis*”, a professor által is sokszor emlegetett latin mondat olvasható. E szobor elkészülte fontos momentum volt a bőrgyógyász szakma életében. Tiszteletére a Debreceni Egyetem Orvos- és Egészségtudományi Centruma Szodoray Lajos ösztöndíjat alapított 2011. július 1-jén, melynek célja a tehetséges fiatal oktató-kutatók tudományos életpályájának támogatása.

Dr. Szodoray Péter, Szodoray Éva és Horkay Irén professzor asszony 2011-ben a szoboravató ünnepi ülésen

Koszorúzás a Bőrgyógyászati Klinika nevében 2011-ben. Horkay Irén és Remenyik Éva professzorok

³² Az emléktáblát Velényi Rudolf grafikusművész készítette 2004-ben.

*Az egykori tanítványok koszorúznak
dr. Mészáros Csilla, dr. Ladányi Éva és dr. Szabó Éva*

Szodoray Lajos mellszobra³³

Én magam személyesen már nem ismertem Szodoray Lajos professzort. A Bőrgyógyászati Klinika alapításának 100 éves évfordulója alkalmából azonban, készülve erre a neves eseményre, behatóbban megismerkedtem klinikánk történetével. Ennek során alkalmam nyílt részletesen is áttekinteni Szodoray Lajos munkásságát, életútját és a fenti közleménnyel szeretném tiszteletemet kifejezni irányában, elismerve azt a végtelenül becsületes, humánus és magas szintű munkát, amely szilárd alapokra helyezte klinikánk betegellátó, kutató és oktató munkáját, úgy, hogy ezen állva bizton tudunk tovább fejlődni a jövőben.

³³ A mellszobrot Juha Richárd szobrászművész készítette 2011-ben.